

RĘDZINA

GLEBA ROKU 2018

Rędziny są glebami powstałymi ze skał zawierających dużo węgla wapnia (wapieni, dolomitów, margli i in.) lub gipsu. Zwierzeliny tych skał bardzo różnią się od innych utworów występujących w Polsce, przede wszystkim wysoką zasobnością w wapń (a często i w magnez), co nadaje glebom unikalne właściwości i wartość siedliskową.

Rędziny są na całym świecie kojarzone z Polską. Nazwę rędzina (dawniej używaną też w formie rzedzina), pochodzącą od rzedzenia, czyli chrobotu odłamków skał wapiennych o lemiusz pługa, rozpropagował prof. Sławomir Miklaszewski w okresie międzywojennym. Dziś słowo „rendzina”, „rendzic” lub przedrostek „rend-” występują w niemal wszystkich klasyfikacjach gleb na świecie, włączając amerykańską Soil Taxonomy i międzynarodowy system FAO-WRB.

Rędziny to na ogół gleby gliniaste o dużej retencji wodnej, zawierające węgiel wapnia (lub gips), a przez to mające odczyn obojętny lub lekko alkaliczny oraz bardzo zasobne w wapń dostępny dla roślin. Rędziny są też glebami aktywnymi biologicznie, zawierającymi dużo stabilnej próchnicy, która korzystanie wpływa na strukturę gleby i warunki wegetacji roślin. Rędziny są więc glebami o wysokim potencjale produkcyjnym dla rolnictwa oraz leśnictwa.

Rędzina inicjalna, Calcaric Lithic Leptosol, Tatry

Rędzina brunatna, Calcaric Skeletic Cambisol, Krowiarki (Sudety)

Rędzina czarnoziemna, Rendzic Phaeozem, Roztocze

Rędzina właściwa, Rendzic Leptosol, Pieniny

Wartość rędzin jest jednak bardzo zróżnicowana, co zależy od głębokości profilu glebowego (do skalnego podłoża), szkieletowości (ilości odłamków skalnych utrudniających uprawę mechaniczną), rodzaju skał węglanowych oraz obecności domieszek innych utworów. Większy udział domieszek, szczególnie kwarcowego piasku, może znacząco zmniejszać wartość rędzin. W Polsce występują rędziny wszystkich stadiów rozwojowych. Górskie rędziny inicjalne mają zaledwie kilkucentymetrową warstwę organiczną lub mineralną zalegającą na litej albo spękanej skale wapiennej. Rędziny właściwe mają płytki profil zwierzeliny i na ogół są silnie szkieletowe, ale mają dobrze ukształtowany poziom próchniczny. Rędziny brunatne są średniogłębokie lub głębokie i szkieletowe, a o dużym zaawansowaniu procesów glebotwórczych świadczy dobrze ukształtowany poziom brunatnienia. Rędziny czarnoziemne mają najgłębszy profil i najgrubszy poziom próchniczny, a także są najmniej szkieletowe.

Wartość bonitacyjna rędzin właściwych i brunatnych waha się od klasy IIIa do V, ale wartość głębokich rędzin czarnoziemnych sięga nawet I-II klasy. Jako gleby leśne, rędziny tworzą eutroficzne siedliska bogatych wielogatunkowych lasów grądowych, żyznych buczyn oraz buczyn ciepłolubnych.

Przestrzenne występowanie rędzin skorelowane jest z obecnością wychodni skał węglanowych, przede wszystkim w południowej Polsce. W pasie górskim rędziny występują w Pieninach i Tatrach Zachodnich, a sporadycznie również w Sudetach. Największe arealy rędzin występują w pasie wyżynnym, szczególnie na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej, Kieleckiej, Śląskiej oraz Lubelskiej. Unikalne rędziny gipsowe występują głównie w Niece Nidziańskiej. W Polsce północnej (m.in. Pomorze Zachodnie, Warmia) występują jedynie specyficzne rędziny wytworzone z osuszonej kredy jeziornej. Znaczne połacie rędzin znajdują się na obszarach chronionych – w kilku parkach narodowych (Ojcowski, Pieniński, Roztoczański, Tatrzański) i kilkunastu parkach krajobrazowych.